

На весь Божий рік

Леся Храплива-Щур

НЕПІДПИСАНІ ВІРШІ АВТОРСТВА Лесі Храпливої

ОФОРМЛЕННЯ-ВИТИНАНКИ Лесі Храпливої

З НОВИМ РОКОМ

Рукавиця в нас глибока
І багато зерна в ній.
З новим щастям, з Новим Роком
Добру долю всім носій:
Хай, неначе мак шовковий,
Діти-квіти в нас ростуть,
Хай сповняються любови
До Країни, де їх ждуть.
Хай весна ясна їм буде,
Як Пречистої покров,
Літо повне хай прибуде,
Мов дорослий колос знов.
Добру мудрість в серце дітям
Осінь хай налле сама.
І морозним казки квітом
Хай чарує їх зима.
Хай від року та до року
Бог веде в щасливу путь:
В світ далекий, в світ широкий,
В ту Країну, де їх ждуть.
Рукавиця в нас глибока,
Не забракне зерна в ній:
Сійся-сійся з Новим Роком
І на кращу долю спій!

РІЗДВЯНА ПОДОРОЖ

Впав сніжок біленький,
Покрив всі дороги.
Питається Святий Йосип
Ісуса малого:
— Ой, запряг я сани,
Та скажи, Дитино,
Куди хочеш поїхати,
Та в яку країну?
Чи в яку щасливу,

Чи в яку багату,
Щоб Дитя Господнє
Вміла привітати.
Сплеснула в долоні
Божая Дитина:
— Хай несуть нас коні
Там, де Україна.
Заломила руки
У тривозі Мати:
— Там панує Ірод;
Там не гостювати!
А Дитя Ласкаве
Відповіло стиха:
— Там нам побувати,
Де найгірше лихо!
Занести нам вістку
В кожну хатину: —
Правда запанує,
Лютий Ірод згине!
Усміхнулась Мати,
Сіли в срібні сани
І в наш край помчались
Сніжними шляхами.

ЗІРКА

Як Ісусик народився
У подільській, білій хаті,
Задзвонили зорі в хорі,
Заспівали янголята.
Янголятко срібнокриле
У подолок взяло зорі
І на землю полетіло
Крізь просвітлені простори.
Надлетіла хмарка біла,
Янголятко зачепила,
Ясні зорі покотились,
Поміж хмарки розгубились.
Затремтіли сльози-роси
В оченятах янголяти,
Що зірок блискучих досі
Ще не може позбирати.
А сьогодні в нас ялинка

І усміхнена Матуся,
Я чемненька, веселенька,
З сестричками не сварюся.
Гарно вранці помолилась,
Помагаю всім, як треба;
А це певно закотилась
В моє серце — зірка з неба!
* * *

Надворі темніє,
Сніг густий паде,
Стежкою в завії
Хтось до нас іде.
Двері відчинились,
Блиснула зізда!
Школярі це милі,
З ними — коляда.
Ця сама колядка,
Той святковий спів,
Що в отроків княжих,
В джурів козаків.
Ту саму колядку
Почерез віки
Принесли нам в хату
Нині діточки:
Що лежить на сніі
В яслах Божий Син,
Мир дасть Україні,
Іроду — загин!

* * *
Хто це стукає: гур, гурр...
— У віконце?
— Дід Снігур.
— Я на вулиці всю днину,
І мітлою безупину
Змітав вліво, змітав вправо
Білий сніг чистенько, жваво,
Щоб не впав хто на дорозі,
Не боліли руці-нозі.
Та скажіть: чи вчора, прошу,
Й ви зробили щось хороше?

РІЗДВО

Різдво... Засніжені хати
Далеко за морями...
Та хоч туди далеко йти,
Різдво і тут із нами.
Дідух із ярих колосків
Ввійшов повагом в двері:
То духи прадідів-дідів
Засіли до вечері.
Кутя солодка на столах
Із меду та пшениці,
Що виростала на ланах
Із чорної землиці.
А під столом горішків рій
Поміж пахучим сіном:
На ньому в хаточці малій
Лежить Свята Дитина.
Воскова свічка на столі,
Бо свято світле нині,
В хатах у нас по всій землі,
Як там, на Україні!
Мандрує теж вертеп новий
Від хати та до хати.
Так звикло празник дорогий
Бурсацтво зустрічати.

Летить молитва звідусіль
До Божого Дитяти:
Вернутись нам до рідних піль,
Принести дар багатий.
І ці молитви долетять,
До ніг впадуть Дитяті...
Різдво, і Божа благодать
По українській хаті.

НОВАЦЬКЕ РІЗДВО

Засвітили зорі,
Ясно серед піль,
Янгольськії хори
Чути звідусіль.

Радощами свята
Сипле іскри сніг.
Новаки завзято
Йдуть з чужих доріг.

На велике свято
Роздзвонився дзвін:
Йдуть вони віддати
Богові поклін.
Зірка просвітила
До вертепу шлях,
Де Марія Сина
Бавить на руках.
Чути там колядки
Стародавній спів:
Божее Дитятко
В крузі новаків!
Рученьки Дитяти
Їх благословлять,
Вчитися, зростати,
Волі добувать.
Волі добувати
У великі дні,
Правду знов вітати
В рідній стороні.

ДВАДЦЯТЬ ДРУГЕ СІЧНЯ

Нам сестричка нині розказала,
Що колись давно (я добре знаю) —
У зимовий ранок засіяло
Сонце волі у моєму Краю.
Вийшли люди на майдан Софії,
Де колись лунала княжа слава
Хтось сказав: "Сповнилися ваші мрії!
Україна вільна вже Держава!"
Хтось сказав, і всі почули люди,
З Києва аж по самі Карпати:
"Україна є, була і буде!
Вже її нікому не здолати!"
Нам сестричка розказала нині,
І сама я це вже добре знаю:
Знов прийде чарівна ця хвилина

В Українському моему Краю.
Як тоді, зійдуться ранком люди,
Пролунають знов слова палкії,
Запанує наша воля всюди
І заграє грімко дзвін Софії!

ДВАДЦЯТЬ ДРУГЕ СІЧНЯ

Збирає матінка щодня
Малих Володька й Вітю,
І йдуть у школу, хоч зима
І сніг паде, і вітер.
Червоні прапори бринять
Зловіщо у завії,
Володько з Вітею спішать
Вже площею Софії.
Стоїть мовчазно давній храм,
Засніжений, суворий,
І давню правду діточкам
Мов казочку говорить:
Коли у Київ з всіх сторін
Ішли, збирались люди,
Коли дзвонив Софії дзвін,
Що воля всім нам буде.
Коли дзвонив: — Пропала тьма,
Неволя довговічна,
Вже ворогів лихих нема —
У двадцять друге січня.
Коли розвились прапори,
Все золоті та сині,
Сміявся кожний, говорив:
— Ще жити Україні!

Володько з Вітею спішать
І сипле сніг безвинну.
А дзвони Києва мовчать
І снять — про Україну.
Снять: проженуть катів лихих,
Як виростуть, ці діти,
Що в школу, у чужу пішли:
Малі Володьки й Віті...

ДІДУСЬ І РОМЧИК

Ой, морозно! І глибокий
На дорозі сніг.
А до діда кароокий
Ромчик-внук прибіг.
По дорозі аж до хати
Черевичків слід.
Казку став оповідати
Про минуле дід.
Показав в книжках картини:
В Києві майдан,
Де читали: — "Україна
Вільна, без кайдан!"
Де почули всі у січні
У бурхливий час: —
По неволі довговічній
Воля йде до нас! —
В дідуня в очах вже сльози,
Впала книжка з рук.
Про майбутнє казку може
Розказати внук:
Як нові заграють дзвони
І настане час —
Принесуть борців загони
Волю знов до нас!

Прочитають на майдані,
Де Софії храм,
Що Держава знов повстане
І цвістиме нам!
Попрощався Ромчик жваво,
До друзів побіг,
До науки, до забави,
Крізь глибокий сніг.
Голову схилив на руки,
Щось міркує дід...
Він благословляє внука
У майбутнє слід.

***

В нас: неділя. Школярі
На снігу та на дворі,
На льоду та на ставку

Чути пісню їх грімку.
Нині свято. Діточки
Взяли лещата й санки,
Прив'язали ковзани,
Їх не зловиш! — не гони!
Задзвонив великий дзвін;
Всіх у церкву кличе він.
Всі побігли, лиш стоїть
На горбку зі снігу дід.

СНІГОВИЙ ДІД

Стеляться пухкі сніжинки,
Вже не видно ні стежинки,
Підождемо до обіда,
Снігового зліпим діда.
Швидко він готовий буде,
Аж здивуються всі люди,
І носатий і кирпатий
Буде дід той біля хати.
Щоб наш дід не простудився,
Від морозу не трусився,
Ми його вберемо в свиту,
Білу, теплу, сріблом шиту.

Іванна Савицька.

ЛІЧИЛКА

На ялинці зірка — раз!
На ялинці два горішки — раз, два!
На ялинці три цукорки — раз, два, три!
І чотири шоколядки — раз, два, три, чотири!
На ялинці яблучко рум'яне —
Хто досягне, той те яблучко дістане!
Ось вертеп ми змайстрували
І ляльки поодягали,
Так, як бурсаки давненько,
Ставимо вертеп гарненько:
Ждуть, замовкли усі люди...
Янгол пастирів ось будить,
Хай візьмуть свої ягнята,
Щоб Месії дарувати.
Розцвіла зоря велика —
Йдуть зі сходу три владики,
Ірод-цар поганий гине.

Йде козак із України,
Циган, чорт і жид з козою,
Навіть смерть прийшла з косою...
От і втіхи дасть багато
Нам вертеп — в Різдвяне Свято!
Сійся-родися,
Жито-пшениця,
Сіємо долю
Із рукавиці,
Із Новим Роком,
Та по звичаю,
Щоб зійшла воля
Рідному Краю!
Поки сніг біленький,
Дома не сидіти!
На ковзи, лещата,
Тебе просять діти!
З школярами, діду
Ходи, не барися!
Коли ж йти не можеш
То хоч усміхнися!

СІЧНЕВИЙ ВІТЕР

Віяв ніччю вітер,
Сніг вікно замів.
Чують в хаті діти:
Вітер зі степів!
За морями діти
Чують волі дзвін:
Голосив по світі
Нашу правду він.
Бачать діти в далі,
Наче крізь туман,
Як колись збирались
Люди на майдан.
Чують, як лунала
Вістка всім нова:
Це Універсалу
Радісні слова,
Що буде віднині

Воля нам усім
В вільній Україні —
Від Карпат по Дін.

Правда це, чи мрії?
— Чуєш? — Дзвони б'ють
В Києві в Софії,
Чи між нами тут?
Це лунає вічно
В серці молодім
В Двадцять Друге Січня
Давній волі дзвін.

МАЙДАН СОФІЇ

Про це запам'ятати нам:
Далеко, в Україні,
Прадавній там Софії храм,
Пишається до нині.
І діти в школу там спішать
Майданом край Софії.
Червоні прапори стоять
Зловіщо у завії.
В зимовий ранок давній храм,
Забутий і суворий
Своїм мовчанням діточкам
Про давнину говорить.
Коли у Київ з всіх сторін
Ішли, збирались люди,
Коли звіщав Софії дзвін,
Що воля всім нам буде.
Коли дзвонив: — Пропала тьма,
Неволя довговічна,
Вже ворогів лихих нема! —
У Двадцять Друге Січня.

Як розвилися прапори:
Все золоті та сині,
Сміявся кожний, говорив: —
Ще жити Україні!
У школу діти там спішать,

Порошить сніг без впину,
А дзвони Києва мовчать
І снять про Україну.
Снять: проженуть колись катів,
Як виростуть ці діти,
І вільних дзвонів вільний спів
Піде по всьому світі!

МОЛИТВА

О Боже, наш добрий
З високого неба!
Молитву сьогодні
Заносим до Тебе,
За тих, що боролись
При станції КРУТИ,
За нашу Державу
Із ворогом лютим,
Що в битві цій впали
В цю зиму криваву...
Прийми їх до Себе!
Прийми в Свою славу!
А нам від цих Триста,
О Боже, благаєм! —
Любови дай вчитись
До Рідного Краю!

ОЛЬЗІ БАСАРАБОВІЙ

Якби ми могли так,
Якби мали силу,
Пташкою злетіли б
Над Твою могилу.
Всі ми розказали б,
Що не вмерло діло,
Що життя за нього
Віддала Ти сміло.
Ми Тобі сказали б,
Що в чужому краї
В серці Україна
В нас завжди вітає:
Що хоч Ти навіки
Очі вже закрила,

Любимо Вкраїну,
Як і Ти любила.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Кругом Лесі Українки
В Колодяжному — селі
Там посходилися діти:
І великі і малі.
Принесли конвалій квіти,
Бо найбільше любить їх,
І заслухалися діти,
Аж затих їх гамір, сміх.
І розказує їм стиха,
Як метелики-брати
Вміли дружньо люте лихо,
Вміли бурю перейти.
І розказує їм казку,
Як то лицарі колись
Після шостої поразки
Всьоме знову піднялись.
І розказує: в кайданах
Грізний велетень лежить,
Але час прийде, він встане,
Аж земля вся задрижить.
Каже дітям у городі
У вечірній, тихий час:
— Хай ця казка в серці сходить,
Хай на бій готовить вас!

ЯК СОНЕЧКО ВСТАВАЛО

Несе Зайчик-Побігайчик
Рушник дрібнотканий.
Сонечко — ліжник на вушка,
Кричить: — Я не встану!
Несе Мишка-Гризикнижка
Гребінець зубатий,
А Сонечко нахмарилось,
Каже: — Хочу спати!
Несе Білка у кобілці
Пахучее мило.
А Сонечко — під подушку

Гай знов захропіло!
Прийшли діти, мов ті квіти:
— Ходи з нами гратись!
Л Сонечко гоп! — з ліжечка
Та вибігло з хати.
Вмилось в росах, сплело косу,
Вдягло жупан синій,
Та засяло, засміялось
Усій Україні!

НАРОДНІЙ ОДЯГ

Коли вмию мамі
І миски й ложки,
Мама дасть сорочку
Вишиту в квітки.
А чемненька буду,
Вивчу в школі все,
То бабуся плахту
Ткану принесе.
Назбираю в лісі
Тіточці грибків,
Тітка дасть намиста
П'ятдесят рядків.

А поможу білля
Випрати сестрі,
Дасть мені сестричка
Гарні стрічки дві.
А грядки пополю,
Батько на кінець
Купить мені в місті
Добрий жупанець.
Ще піду я в поле
Та нарву квіток,
І сама я вміло
Виплету вінок.
А одягну все це,
Скаже цілий світ:
— Ось вам українка,
Наче маків квіт!

ПОРТРЕТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

До мене сьогодні всміхнувся Шевченко
З картини, що там на стіні.
Читає пісні його залюбки ненька,
Розказував батько мені:
Як вівці він пас — ще малий був хлопчина,
А виріс — великий дав дар:
Для всіх поколінь, для всієї України,
Цю книгу, що зветься "К о б з а р".
Як книгу святу берегли ми завзято,
З собою забрали у світ,
Як слово Тараса завжди зберігати,
Великий усім заповіт.
Буду й я любити Україну рідненьку,
То може й мені ще не раз
З картини ласкаво всміхнеться Шевченко,
Наш Батько, великий Тарас.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Іде весна, іде ясна,
Мов квітка розвилася,
І спогад нам несе вона
Про віщого Тараса.
Що більше сотні тому літ
Умер в чужій країні,
Та славний він на цілий світ,
Його всі знають нині.
Багато зла перетерпів,
Назвав лихої долі,
Милий остався без батьків
І вівці пас у полі.
Дідусь розказував не раз
Про козаків завзяття,
І слухав залюбки Тарас,
Блищали оченята.

Та пан Тараса в слуги взяв:
Картав, карав щоднини.
Тарас же нишком малював
Із панських стін картини.

Застав при малюванні раз
В саду його Сошенко.
Поміг, що вільним став Тарас,
Що вчитись став Шевченко.
Його пізнали малярі,
Хвалили вдале діло.
Але злякалися царі:
— Він вірші пише сміло!
Бо в віршах пригадав Тарас,
Як нарід жив на волі,
Як козаки в воєнний час
Перемагали в полі.
Бо в віршах тих розповідав,
Як добре вільним бути,
Яка невольникам біда,
Як гнобить ворог лютий.
Які степи, який Дніпро
І українські люди,
Як переможе ще добро
І весело всім буде.

Злякавсь, що пісня голосна,
Московський цар поганий,
Тараса в чужину прогнав,
Закув його в кайдани.
Та ще й писати наказав
Московський цар лукавий.
А все ж таки Тарас писав,
Ховав вірші в халяві.
І так в пустелі, в чужині
У самоті томився,
Писав про Рідний Край пісні
І Богу все молився.
Як проминуло десять літ,
Вернувся він на волю,
Та невеселий був той світ,
Ридало серце з болю.
Замовкло серце Кобзаря
У чужині холодній,
Та слово, ясне, мов зоря,
Нам світить досьогодні.

І кожен раз в весняний час
Всі українські діти
Згадають: нас любив Тарас!
Йому дарують квіти.
Сповнить Тараса Заповіт
Ніхто з нас не забуде!
І хоч минула сотня літ,
Він завжди з нами буде!

КОБЗАР

Маю я книжок багато,
Та найбільший маю дар:
— Чемна ти! — сказав раз тато,
Дарував мені "Кобзар".
В "Кобзарі" садки квітучі
І на конях козаки,
І русалки там на кручі...
Мов найкращі це казки!
Я вже вмію "Гамалію"
І "Підкови" вмію пів,
І колись вернутись мрію
До Тарасових степів.
Як Тарасові віддячу,
Що мене так гарно вчить?
Не годиться — добре бачу
Бути винній і на мить!
Я буду його чигати
За усе, що нам зробив,
Пильно мову цю вивчати,
Що її він так любив.
Він тоді на мене гляне
Зі стіни, з-під рушника:
— Справді, вчиться непогано —
Славна дівчинка така!

ЮРЧИК

Був маленький хлопчик Юрчик
І сестра його Маруся.
Батько — в лісі у повстанцях
І в Сибірі десь Матуся.
Був маленький хлопчик Юрчик,

Що без Тата і без Мама
Мусів сам він виростати,
Сам один — між ворогами.
Вороги йому казали
Написати листа до Тата:
Щоб мирився з ворогами,
Щоб не воював завзято.

Як напише, обіцяли,
Що захоче — зараз дати.
— Не напишу! — мовив Юрчик.
— Не напишу так до Тата!
Був маленький хлопчик
Юрчик Генерала син завзятий;
Щоб не жити з ворогами
Ніччю кинувся тікати.
Вороги його зловили
І залізом написали,
На руці залізом гострим,
Що синок він генерала.
Та не плакав хлопчик Юрчик
І не жалувався з болю,
Бо він знав, що він, як Тато,
Він також терпів за волю.
На заслання ріс той Юрчик,
Оттакий, як всі ми, діти.
Як і ми, хотів він гратись,
Як і ми, хотів радіти...
Цього Юрчика згадаймо,
Помолімся щиро нині,
Щоб Господь ще дав нам волю:
І Юркові й Україні!

ПИСАНКА

Дівчинка:

Ой, писанко рідна,
Барвистая чічко,
Візьму тебе в церкву
В Воскресную нічку.
Ой, писанко люба,
Які в тебе взори:
То олені, півні,

Ялинки, то зорі...
Дивуюсь, люблюсь,
Та знати б хотіла,
Що кажуть ці взори?
Скажи мені, мила!

Писанка:

Ялинка зелена
І олень рогатий
Тобі пригадають
Зелені Карпати.
А хрест нагадає
Терпіння Господні;
Це так Україна
Розп'ята сьогодні...

А той безконечник
Біжить безконечно,
Бо правда не згине,
А житиме вічно.
Як півень запіє,
То ранок настане.
Отак Україна
З неволі повстане.
І зіркою-квітом
Усім засіяє
Ожидана воля —
Це добре я знаю!

Дівчинка:

Тепер розумію!
Не дармо же Мати
Мені наказали
Тебе шанувати!
Бо щастя віщуєш
Ти писанко-чічко
Посвячена в церкві
В Воскресную нічку!

ВЕЛИКДЕНЬ

Ішла Ганнуся у церкву ранком,
В синій хустині писаночки.
Їй усміхалось небо світанком,
Сонце гляділо поміж хмарки.

А Мати доні так говорила,
Коли спішили ранком у храм:
— Воскрес сьогодні Христос з могили,
Тому весняна радість всім нам.
Ще й Мати доні так говорила:
— Прийде хвилина волі для нас
Встануть герої давні з могили,
Настане щастя, радости час.
А в церкві свічі рядком горіли,
Перед престолом розцвів розмай
Може то й свічі ясні молились
За Україну, Ганнусин край?
Може і квіти так, як Ганнуся,
Просьбу шептали в ранок чудес:
— За Україну, Боже, молюся,
Щоби воскресла, як Ти воскрес!

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Дзвонять дзвони у Карпатах,
Що велике стало свято.
Дзвонять дзвони на Підляшші,
Що сповнились мрії наші.
Дзвонять дзвони на Волині,
Що Христос воскрес в нас нині.
Дзвонять дзвони на Поділлі —
Загибать ворожій силі!
Дзвонять дзвони у Полтаві —
Ще воскреснуть нашої славі!
Дзвонять дзвони на Кубані:
Україна знов повстане!
Дзвонять дзвони аж до моря:
Вже не буде лиха-горя,
І задзвонять золотії
Дзвони волі у Софії!

* * *

О вітай, Воскреслий Христе!
Всюди квіти, небо чисте,
Світле сонце, писанки,
І радіють діточки!
О вітайте, добрі люди!
Празник світлий у нас буде,
Біла паска на столі,

Раді старші і малі.
Вам привіт, по всьому світі,
Українські любі діти!
Бо для кожного із вас,
Воскресення — любий час!
Спішимо вам розказати: —
Ворогам не панувати:
Встане Правда із руїн,
Як воскрес нам Божий Син!

* * *

Що за гамір, що за гук!
Скільки втіхи, скільки мук!
І нема у кухні мами,
Лиш звірята з діточками.
Там Катруся розмашисто
На паски вже місить тісто.
Каже Бровчик: — Гав, гав, гав!
Хто тут воду розілляв?
На дві лапки встала киця:
Христя тре на паску склицю!
Муркові — яка робота?
Жде, чи капне щось до рота!
Аж гуде від праці дім —
От буде свячене всім!
Зроблять власними руками,
Не будуть трудити мами,
Їм допоможе лиш, будь ласка,
Трішки... мамина запаска.

* * *

На Великдень найясніше сходить сонце
І найголосніше дзвонить дзвін,
Заглядає радість у віконце,
Усміхається весна з усіх сторін.
На Великдень найніжніше пестить вітер,
Мерехтять квітки від ранніх рос,
Приглядається, як гагілки виводять діти
Із усмішкою, Воскреслий Сам Христос!
Таке сонце, як писанка
Зійшло у неділю.
Таке кругле, променисте,
Як яєчко біле.

Такі діти, як те сонце
В вишиванках білих,
Поспішали у церковцю
В Воскресну Неділю.
Такі квіти, як ті діти
Розцвіли сьогодні —
Вшанувати, звеличати
Свята Великодні.

ПИСАНКА

Писанку писала
Під Великдень Настя,
Добирала гожі взори
Всім рідним на щастя.
Бабуні "церковці",
Між ними куточки,
У куточках для дідуня
"Дубові листочки".
Матусі "косицю",
"Смерічки" для тата,
Тітці "зорі", а для дядька
"Княгиня" чубата.
"Шовкових косичок"
Для сестрички трішки,
А братові-пустунові
"Баранячі ріжки".
Подружкам з садочка
"Трилистки" в віконце,
Україні — в безконечник
Уплетене "сонце".

Ніна Мудрик-Мриц

***

Зайчик писаночку ніс
Через поле, через ліс.
Писанку писав він сам
На Великдень діточкам.
Спотикнувся він об гриб,
Писанка із рук лиш: стриб!
Плаче зайчик: скарб утік!
Впала писанка в потік!
Аж лелека-добродух

Бачить: плаче Довговух...
Полетів притьмом туди,
Витяг писанку з води.
А у клясі зранку рух:
— Гляньте, зайчик Довговух!
Із лелекою, не сам,
І з привітом школярам.
Навіть писанку приніс
Через поле, через ліс!

ЖУЧОК

Ходить жучок по долині
У біленькій сорочині
Тай думає, що вдягати
Щоб з дітьми гуляти в свято.
Поспішає жучок нині
До мурашки, до кравчині:
"Чи жупан ти вшити можеш,
Щоб я мав на Свято Боже?
А мурашка: — Радо дуже!
Принеси лиш голку, друже!
Там їжак живе у хаті,
В нього с голок багато.
Поклонився їжакові,
Взяв голки, що вже готові,
До мурашки жук йде рано
І радіє вже жупаном!
А мурашка: — Радо дуже,
Принеси ниток лиш, друже!
Ось павук на павутині,
Нитку дасть тобі, дитині.
Жук вклонився павучкові,
Взяв нитки, що вже готові,
До мурашки скаче рано
І радіє вже жупаном.

А мурашка: — Радо дуже,
Та з чого тут шити, друже?
Ось квітки ростуть в долині,
В них пелюстки ніжно сині.
Поклонився квітам жучок,
Взяв пелюстки в них із ручок,

До мурашки біг щосили,
А мурашка сіла й шила!
Покінчила всю роботу
В Великодню аж суботу.
Жучок кликнув лиш: — Спасибіг!
На город в жупані вибіг.
Біля церкви діти ждали,
Руки вміло посплітали,
Жучок — гоп! — на ручки тільки
І заграли всі гагілки.
— На жучкові жупан ясний,
А сам жучок дуже красний!
Грай, жучку, грай небоже,
Хай же Бог тобі допоможе!

ІДЕ ВЕСНА

Іде весна, а новаки
Відразу це пізнали,
Бо в небі синьому хмарки
У піжмурки заграли.
Іде весна, бо тане лід,
Сміються вільні води,
Біжить новацтво їм услід
Шукаючи пригоди.
І гладять їх по голівках
Вітри рожеволиці.
Іде весна, бо на гілках
Засіли срібні "киці".
Іде весна, летять пташки
І зеленіє в полі.
Ростуть, мов квіти, новаки
До сонця і до волі.

ВЕСНЯНЕ СВЯТО

Працює дятел, скільки сил,
Стук-стук гуде в діброві.
Вже змайстрував великий стіл,
Вже й лави ждуть соснові.
Павук розкинув срібну сіть
На кущик, на калину —
Плете, щоб чисто стіл накрить

На скатерть павутину.
Прип'яли запаски-листки
Міткі бджілки спереду —
Кип'ять, парують казанки,
Усім там буде меду!
Перуть завзято пелюстки
Рясні квітки над ставом,
Силяють нерли-росинки
Новій весні на славу.
Жабки вже вискочили з нор
І скільки сили стане,
Муштрують свій великий хор
На свято це весняне.
Настроюють свої скрипки
Вже цвіркуні-музики.
Будуть веселі гри-танки
У свята день великий.
Заграли жучки у дзвінки —
Пільні, дзвінки та сині:
— Сходіться всі на День Весни
У лісі при долині!

ВЕСНА

Зайчику-братіку,
Ти вже чував?
Там на галявині
Росте трава!
Квітка розцвіла,
Там, де був сніг!
Хто ж таке диво
Вчинити міг?
В зайчиків-братчиків
Вушка чуйні:
Слухають-нюхають:
Знайдуть — чи ні?
Розщебеталася птичка мала:
— Пильно шукайте; я — вже найшла!
Сонце всміхнулося,
А поміж трав —
Гляньте — там стежечку

Хтось протоптав!
Глянули зайчики:
— Тут ось вона!

В білій вишиванці
Красна Весна!

СКАКАНКА ДЛЯ М'ЯЧИКА

М'ячика маю,
Маю від мами,
Вміє літати
Він за пташками.
М'ячик червоний,
М'ячик мій синій,
Скочив угору,
Впав надолину.
М'ячик рожевий,
М'ячик зелений,
Скочив у руки
Просто до мене!

МОЛИТВА МАРКІЯНА

Схилилася ласкава ніч
Над церкву Бога-Духа,
А Львів, могутній від сторіч
Молитву дивну слухав.
Шумів Оссолінею сад —
Спокійна, давня мова...
Здіймалася під небеса
Молитва богослова.
В півтемній церкві, біля врат,
Неслася полум'яна,
Горіла, як свічки горять,
Молитва Маркіяна:
— О Боже! Дав ти край усім,
Казав його любити;
І Ти любив Єрусалим,
Хоч тугою повитий.
І Ти, що нарід наш створив,
Подарував нам мову:
Дзвінку, як гомін наших нив,
Як колоски, шовкову.
Тобі угодна мова ця,
Коли до Тебе лине,

Чи в пісні, що несуть серця,
Чи в молитвах дитини.

Своєю мовою народ
Сказать найкраще вміє,
Що мріяв літ вже стільки сот,
Про що й сьогодні мріє.
Чому ж зібрать своїх пісень
Мій нарід ще не може,
Щоб піснею вітати день...
О Боже, Боже, Боже...

*

Над Львовом зір холодний жар
І ніч мов злотом ткани.
Із неба сплинув Божий дар
У душу Маркіяна.
Заговорив немов пророк,
Порушив струни ліри,
Розвіяв вихром рій думок,
І кожен взяв, повірив,
Що не шукати нам в чужих
Святої Правди слова,
Бо дар, найбільший із земних,
Це наша рідна мова!

*

Багато знаємо ми мов;
Одна лиш Богом дана
Для нас: це мова молитов
Гарячих Маркіяна.

ЗАШУМІЛИ ВОДИ

Зашуміли води,
Бо розтанув сніг.
Попри пішоходи
Потічок побіг.
Зашуміли хвилі —
Весняна вода.
Поплила фльотилля
Наша молода.
Човник той, що скоро,
Скорше всіх поспів,

Ще коробка вчора
Був із сірників.
Того, що вітрила
Кращі понад всіх,
Вчора ми розкрили:
Бо це був ... горіх.
Той, що колихався
Білий, наче птах,
З зошита це картка
В синіх лінійках.
Так плили у далі,
У широкий світ.
— Пане адмірале! —
Гриць голосить звіт.

— Пане адмірале!
Хлопці у рядах,
Кораблі підняли
Синьо-жовтий стяг!
— Стягам нашим рідним
Кожний почесть дай!
Журкотіла дрібно
Весняна вода.
Станули прохожі,
Усміх на устах.
— Простели вам, Боже,
В Чорне море шлях!

СВЯТИЙ ЮРІЙ

Розгорілась ватра —
Мерехтить ясна.
Розцвіла багата
Новакам весна.
Новакам лунає
Казка при вогні:
— Їде лицар гаєм,
Їде на коні.
Їде лицар гаєм,
А напроти — змії:
— Гей, де ти блукаєш

Лицарю ясний?
— Правди кинь шукати,
Послужи мені.
В мене є палати
В морі аж на дні!
В мене самоцвіти,
Сяють, мов вогні.
Правді кинь служити:
Послужи мені!

— Вийняв лицар стріли,
Меч двосічний взяв.
Змія в серце вцілив —
Лютий змій сконав!
Їде лицар гаєм,
Де квітки дрібні...
Новакам лунає
Казка при вогні.

У ТРАВНІ

Забіліли квітки при долині,
Пишний травень на землю прийшов.
Мати Божа в перемітці синій
Білу кужіль пряде на покров.
Задивились малі янголята,—
Срібний човник шугає раз-в-раз! —
Як то тче полотно Божа Мати
У весняний, у радісний час.
Край престола стоять янголята,
Подають із веселки нитки,
І руками лілейними Мати
На покрові гаптує квітки.
Шие квітку: то жовту, то синю,
То червону, як лицарів кров,
Щоб прийняти усю Україну
Під Свій матерній, чистий покров.

ВЕЧІР

Наближається вечір у травні.

Заворушились зайчики справні
І шовково колишуться трави:
Вже надходить, вже близько Ласкава!
Куди кроки спокійні поверне,
До одежі їй горнуться серни.
Пільні коники грають дрібненько,
Так вітають Улюблену Неньку.
Йде, одягнена в білу кирею,
А пташки цілим стадом за Нею...
Вже пройшла, тільки пояс в долині
Мерехтить незабудьково-синій,
Тільки пташка півсонна щебече
Чість Марії в замріяний вечір.

У СВЯТО МАТЕРІ

Травень розкинув
Квіти в діброві,
Килими стелить,
Трави шовкові.
То не пташата
Щебечуть в гаю,
Хлопці й дівчата
Пісню співають.
Хлопці й дівчата
Прийшли з квіткам:
Пошанувати
Три наші Мами:
Що першу — нашу
Матінку рідну,
Добру, мов сонце,
Любу, погідну.
Другу — Вкраїну
Тугу-надію.
Третю — на небі
Матір Марію.

МАТИ

Ой повісила колисочку на дубі,
На Перуна дубі росохатім:
— Виростай кріпкий, синочку любий,
Панцирним Михайликом завзятим!

Мати стрілку витеше тобі з калини,
І коня вербового до пари:
Треба змалку приручатись, сину,
Бо стоять над Калкою татари!
Треба знати, як іти в далекі раті,
Боронити руську землю, хлопче,
Бо земля — немов рушник багатий,
Простелилася: хто хоче, топче!
Ой повісила колисочку на дубі,
На Богдана дубі кучерявім:
— Набирайся сил, синочку любий,
Шаблею дорубуйся до права!
Закраси пожежами границі волі,
Булавою покажи край неба.
Мати ж виник сорочку-долю
Кров'ю і чорноземом для тебе.
Облети степи розлогі на буланім,
Корсунем грими і Конотопом.
Мати ж стерні, як тебе не стане,
Животворною сльозою скропить.

На Шевченковій вербі у Казахстані,
На вербі повісила колиску:
— Виростай, мій синку, на засланні,
Виростай, хоч доленька неблизько!
Нишком з трудоднів повісма витче мати
Рушники в хресті і в берегині,
До зорі буде тобі співати
Українську пісню на чужині.
Ой скують тобі кати із пісні грати,
Заболять слова колючим дротом...
Вчися, синку, змалку вже казати:
— Сильні — ви; а ми — будем боротись.
Ой розвішала колисочки по світі,
Та на кожній майже паралелі,
Вишивала дрібно, щоб одіти
Діточок в сорочечки веселі.
І однакову співала всюди пісню,
Бід пампасів, прерій, аж до бушу:
Думу для майбутнього — колишню
Про незмінну, невмирущу душу.

Діточок збентежених вела з собою,
Крізь яри в бетоні та в залізі,
Вірною, прадоброю рукою
У Батьківщину Софійських візій.
Стільки літ... А скільки буде перед нами?
Та вибоїсті століть дороги
Опромінив вічний подвиг Мама —
Зародок для квіття перемоги.

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Чого це ми всі зажурились,
Хоч радісно сонечко світить,
А в церкві стояла могила,
Весняні там в'янули квіти?
Бо Свята сьогодні Зелені,
Тому ми замаяли хату.
Був звичай у нас в Україні
І наші могили квітчати.
Де в тіні хрестів спочивали
В землі прабатьківській герої,
Що волю для нас добували
Що вмерли для Правди святої.
Тому ми і в церкву спішили,
Про це ми молилися Богу,
Щоб в нас були не лиш могил".
Щоб дав нам Господь перемогу.

ТРИ КАРТИНИ

У гостинній — три картини
На стіні.
В кожну днину
Щось розказують мені.
Прийду в хату —
Оглядати йду їх враз:
Оце Симон, той Євген,
А той Тарас.
Всі питають, чи я знаю,
Я, новак,
Що ще ворог в Ріднім Краю?

Кажу: — Так!
Але вісті розказали вже вітри,
Що недаром воювали
Ви всі три.
В Україну я полину,
Наче птах.
Відвоюю славу тую,
Що в піснях.
Ворогам належну плату
Я віддам:
За Париж, за Білогорщ,
Роттердам.

Щоб в Державі Ваша слава,
Наче дзвін,
Залунала від Ослави
Аж по Дін!
У гостинній три картини
На стіні.
В кожную днину
Усміхаються мені.
Усміхаються до мене
Із картин,
Бо колись звершу їх діло —
Я — їх син!

ВАКАЦІЇ

Слава, вдяка, Добрий Боже,
Що вже червень нам настав,
Що сміється сонце гоже
І квітки моргають з трав.
Що скінчився рік у школі,
Кожний вивчився, підріс,
Що нас жде широке поле,
Зимна річка, тихий ліс!
Що така ясна погода,
Кличе пташечка весь час,
Що у таборі пригоди
І казки чекають нас.
Що змагання йдуть нелині,

Дивний вогник загорів...
Дякуєм Тобі, Владико,
Добрий Боже новаків!

СКАКАНКА

Коли скочу: раз і два,
Закружляє голова,
Коли скочу: три-чотири,
В черевичках будуть діри.
Коли схочу: п'ять і шість —
Кожен миску каші з'їсть.
Коли скочу: сім і вісім,
Засміється вовк у лісі.
Коли скочу: дев'ять-десять,
То вже шнурок обірветься!

ЛІТАК

Полетів літак високо,
Накреслив у небі коло.
Він — літає понад світом,
Ми ж — сьогодні йдемо в школу.
Покотилось авто бистро
І поїде — де захоче!
Ми ж, як тільки сонце блисне,
Йдемо в школу всі охоче.
Ось погналася ракета,
Наче метеор — в простори.
Ми ж у школу всі учитись
Поспішаєм жваво, скоро!
Бо щоб вміти збудувати
Авта, літаки, ракети,
Треба пильно працювати,
Треба вчитись, вчитись, вчитись.
Коли ж вивчимось великі,
Стануть нам шляхи відкриті.
Все, що тільки побудуєм,
Найміцніше буде в світі!
А на автах і на шрубках,
На підйомах, на машинах,

Всі пізнають знак тризуба
Скажуть; Славна Україна!

АРКАН

Візьмемось за руки,
Підемо на луки,
Там шовкові трави,
Там буде забава,
Там, де сонце світить
Вже від ранку.
Весело гуляти
Хлопцям і дівчатам,
Пісенька несеться,
Стежечка ось в'ється
Поміж деревами
На полянку.
Пролетів метелик,
Забринів десь чмелик,
Сірий зайчик скочив
Тай у ямку.
Не бійся, маленький,
Не бійся, сіренький,
Вилази із ями,
Ходи з діточками,
Ходи з нами гратись
У хованку!

КОЗАК

Ой устану я раненько,
Помолюся сам чемненько,
Подивіться усі, як —
Бо великий я козак!
Ой устану я раненько,
Сам помиюся швиденько,
Подивіться усі, як,
Бо великий я козак!
Ой устану я раненько,
Сам одягнуся скоренько,
Подивіться усі, як,
Бо великий я козак!

Ой устану я раненько,
Сам зачешуся гладенько,
Подивіться усі, як,
Бо великий я козак!
Ой устану я раненько
Та сніданок з'їм смачненько,
Подивіться усі, як,
Бо великий я козак!
А колись, одного дня
Сяду ранком на коня
І на Січ поїду так,
Бо великий я козак!

ГОРИ, ГОРИ. ВОГНИКУ!

Засвітіться золотом
Гіллячки,
Бо кругом засіли вже
Новачки.
Гори, гори, вогнику,
Ясно все,
Вітер буйний іскорки
Рознесе.
Крис нічка темная
Чорний ліс,
Вітер іскри в серденька
Нам заніс.
Хоч кругом темнесенько,
Нам не страх,
Бо горять нам іскорки
У серцях.
Бо дзвенять, лунають нам
Всі пісні,
У гурті новацькому
При вогні.

Гори, гори, вогнику,
Та палай,
Освіти шляхи ти нам
В Рідний Край!
Гори, гори, вогнику,

Щоб на шлях
Понесли ми іскорки
У серцях!

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

Княгиня Ольга на межі
В золототканій шаті.
Схилилися в поклоні їй
Полян поля багаті.
Княгиня Ольга на межі: —
Куди веде дорога?
Чи до Перунових жерців,
Чи в храм Іллі до Бога?
Княгиня Ольга хрест взяла,
Поля перехрестила.
Зашелестіли щось поля
І квіти похилились.
Пішла у церкву на горі,
У Господа святиню.
Топтала стежку по ріллі —
Туди нам йти і нині.
Серпанок білий розвівав
Немов вітрило, вітер,
А попри стежку, поміж трав,
Цвіли Вкраїни квіти.

ЖНИВА

Там далеко, в Україні
Гріє сонце; небо синє,
Закосячені в квітки
Золотисті колоски.
Йдуть жінці в гарячу днину
Зі серпами на долину,
У покосах вже квітки,
Впали повні колоски.
Копи стали на долині,
Мов зірки по небі синім,
Заплітаються в вінки
Із квітками колоски.
Спати йде гаряча днина,
Піснею бринить долина.

Вже колосся у снопах
І дівчата у вінках.

КИЦЯ Й КРІЛИК

(За журналіком "ДЗВІНОЧОК")

Несла киця у торбині
Малюночки жовті й сині.
Киця поспішала скоро,
В торбі дірок було споро.
Киця торби не зашила
І малюнки погубила.
Крілик-Трілик Шалавило
Біг до шевчика по шило.
Позбирав усі малюнки,
Позбирав також рисунки.
Прикрасив він ними хату
І зробив собі загату.
Киця-Миця раз із двору
Глянула на Кріля нору:
— Що ж то, любий пане Крілю?
Такий звичай на Поділлі:
Що знайдете, то вже ваше?
Віддайте нам те, що наше!
— Хто ж то, люба Кицю-Мицю
Йде на базар у столицю,
Йде собі до Коломиї,
А торбини не зашиє?
Трішки тільки посварились,
Та по судах не водились,
Бо таки, сказавши правду,
То обоє провинились...

Марійка Підгірянка

ТАМ, ДАЛЕКО

Там далеко небо сине,
Золотий пшениці гай.
Там далеко Україна,
Там новацтва Рідний Край.
Там ідуть женці з серпами,
Щоб зібрати Божий дар,
Там, прославлене піснями,

Світить сонце із-за хмар.
Там рядами, аж по обрій,
Копи стали та стоги,
Там беруть пшеницю добру
Українську — вороги...

На вигнанні ми ще й досі,
Українські новаки.
Не серпи в нас і не коси,
Тільки пера і книжки.
Ми підемо в Рідну Школу
Вчитись пильно, як один,
Про Вкраїни давню волю,
Як піднять її з руїн.
Золотий науки колос
Позбираємо ми враз,
Щоб почув весь світ наш голос,
Щоб настав нам волі час.
Стануть копи аж по обрій,
Як не стане ворогів,
Щоб зростав наш нарід добрий,
Щоб щасливий багатів.

У ШКОЛУ

Дзвонить дзвіночок:
— Дзелень, дзелень!
Сміється сонце,
Збудився день.
Кличе дзвіночок:
— Бім-бам! Бім-бам!
В школу збиратись
Час школярам!
Вчить пташка-мати
Своїх пташат
Вгору здійматись,
В хмари злітатъ.
Вчить Рідна Школа
Нас, школярів,
Щоб рідну мову
Кожен умів.
Славне минуле
Щоб кожен знав,

Про Україну
Щоб пам'ятав.
В школу ідемо
В радісний час.
Сонце сміється,
Вітає нас.
Щастя в науці
Бажає нам
Добрий дзвіночок: —
Бім-бам, бім-бам!

ЗАЯЧА ШКОЛА

Зароїлася доріженька раненько,
Біжать Зайчики у школу всі швиденько.
Зароїлася доріженька та й густо,
Будуть вчитись пізнавати там капусту.
Йдуть учитись, як смакує морковиця,
Як від вовка й лиса злого хорониться.
Як межею від собаки утікати,
Як всіх предків з роду Зайців шанувати,
Як колись служити Заячій громаді...
Тож у школу скачуть Зайки — дуже раді!

ДВІ КНИЖКИ

Зійшлися дві книжки:
Галі та Оришки,
Одна чиста, мов на свято,
Друга вся пом'ята.
Бо знає Оришка,
Що добрий друг книжка:
Пильно лиш її читати,
Розкаже багато.
Бо тільки Оришка
Дочитає книжку,
Має здавна добру звичку:
Кладе на полицку.
Візьме книжку Галя,
(Довго отягалась!) —
Зараз пальці всі немиті
На книжці відбиті.
Кине книжку Галя,

(За котом погналась)
Впаде книжка десь під ноги,
Позбиває роги.
Так росте Орися:
Щодня щось навчиться.
А що буде Галя знати?
Можете вгадати?

Мандрувала книжечка по лісі.
Жовте листя падало до ніг.
Вийшла білка, сіла на горісі:
— Заходи до мене! — Дам горіх!
— Дякую! — сказала чемно книжка, —
Певне добрий твій горіх на смак,
Та спішу, аж заболіли ніжки,
До дітей я поспішаю так.
Мандрувала книжечка по полі,
Хом'ячки їй заступили путь:
— Ти куди спішиш? Та лиш поволі!
Пиріжки у нас у ямці ждуть!
— Дякую! — сказала чемно книжка,
— Пиріжки смачні пізніше з'їм!
А тепер спішу, аж гнуться ніжки,
Дітям радість принести усім!
Мандрувала книжка вулицями.
Вулиці зеленим світлом: блим!
— Походи та прогуляйся з нами!
Ти куди спішиш, та ще за чим?
Але книжка поспішала далі,
Де з віконця, з-поза занавіс,
Вже давненько діти виглядали,
Щоб їм книжку хтось нову приніс.
При столі засіли в крузі діти,
Книжечку читали цілий день.
За вікном осінній віяв вітер,
Бився дощ об шибку: брень! — та брень!

ВЕДМЕДИК і ЛЯЛЯ

Ми читаємо завзято,
А читання нам — це свято!
Гарна книжка для ведмедя,

То солодша і від меду.
Краща книжечка для лялі,
Як стрічки та ще й коралі.
Вже пів книжки прочитали,
Ми разом: ведмідь і ляля.
Прочитаєм за годину
Ще і другу половину,
І спитаєм в Галі нишком:
— Можна взяти другу книжку!?

* * *

В шелесті калини,
В шумі хвиль Дніпрових,
В душах незрадливих
Виплекана мово.
Горда і ласкава,
Зраджена й забута,
Ти чужою стала
Кобзаревим внукам.
Якже їх назвати?
Підкажи те слово!
Ти ж така багата,
Рідна наша мово!
Та невже забудуть
Люди спів сопілки
І навік замовкнуть
Думи і щедрівки?
Чом не б'ється в грудях
Більше честь синівська?
Що з тобою буде,
Мово українська?

Софійка Когут

МОВА

Не говори: в нас мова солов'їна
Бо мова вище, ніж пташиний спів.
В її скарбниці — доля України,
Глибинна таємниця правіків.
Вона нуртує джерелом криничним,
Із попелища феніксом встає.
Для нації вона гарант на вічність,

Тому їй так люто ворог б'є.
Все заберуть, а залишилось слово.
Знов до життя повернемося ми.
Лише тому, що не пропала мова,
То й ми ще наче люди між людьми.
Без мови — не створити нам держави,
Доріг тернистих — не перебрести!
Хай вороги жорстокі і лукаві —
Стіною стань і мову захисти!
Річ не про те, що мова солов'їна,
Бо мова — глибше, ніж пташиний спів.
В її скарбниці — доля України,
Космічна нерозгаданість віків.

Микола Лотоцький

***

Осінь я люблю — це час щасливий!
Та люблю найбільше з пір усіх:
У садах дозріють груші, сливи,
Яблуко червоне і горіх.
Скільки лиш захочу їх — дістану!
Усміхаються, моргають всі вони,
Як у місті при станку пристану...
Чи не кращий час цей від весни?
А найбільше я люблю ще осінь,
Як листки з дерев летять дрібні,
Що книжок ще більше, як і досі
Прочитаю в ці осінні дні,
Бо найкраще книжечку читати,
Коли дощ у шибку: брень, та брень!
Принесе з крамниці книжку мати,
То читав би (читала б) хоч і цілий день.
Прочитаю, знатиму багато,
Вчитель похвалить мене при всіх!
Це солодше, ніж разом узяти
Яблуко і грушку і горіх!

ІВАСИК І КНИЖКА

Раз дістав Івасик книжку.
Заглядає збоку, нишком...
— Я вже маю книжку в школі,
Чи одної не доволі?!

Тут ось "А" — тут "Б", це знаю.
Нум. Пічну читати скраю!
Ось на образку палати...
А які? Цікаво знати!
Прочитав усеньке слово,
Друге вже почав наново...
А пройшло щось пів години,
Прочитав аж три сторінки!
Ще й не проминула днинка,
Дочитав до обкладинки.
Тата йде тепер просити
Книжку ще о д н у купити!

ДИВНА МАНДРІВКА

Цікаву мандрівку
Відбув я ось нині:
В човні з ескімосом,
З верблюдом в пустині.
Літав поміж зорі,
Бував на дні моря,
В печерах, де скарби,
Де звірі говорять.
Водив характерник
Мене на могили,
Де лицарі славні
По битві спочили.
В гранітному замку
Вбив лютого змія;
Прекрасна царівна
На волі радіє!
На острові дивнім
Малі дробенята
Мене попросили
В них князем остатись.
А далі?... — Ти дармо
"Що далі" — питаєш!
Це книжку читав я!
Читай, то узнаєш!

ЄВШАН-ЗІЛЛЯ

У таборі посеред трав,
Новацтву в час дозвілля
Раз братчик казку розказав:

— Євшан, чарівне зілля
Росте в степу, не знати, де.
Та хто його добуде,
Далекий Рідний Край знайде
І виб'ється у люди.
Почалась школа. Наш Михась,
Що тільки вчитись стане,
То думає він раз-у-раз:
— О, зілля те євшану
Знайду, хоч під землею я!
Лишив відкриту книжку,
У світ пішов одного дня
Шукать євшану нишком.

Питав в сови, у пугача,
У вовка і в лисиці,
В куни, у дятла-стукача...
Аж каже ведмедиця:
— Лиш труда ти не пожалій!
Іди полями, гаєм,
Аж де в хатині чародій
Великий проживає!
Знайшов Михась чарівника,
Його послухав слова:
— Є; зілля, квітка є така!
— Шукаєш? То й чудово!
Тільки не йди на край землі
В невидані палати;
Вона у тебе на столі
Буде спокійно ждати.
Це українська книжка, знай!
Вона для тебе стане
У чужині за Рідний Край,
За зілля те євшану.
Михасик у хату повернувсь
І жваво, без принуки,
Книжки, що на столі забув,
Схопив в обидві руки.
Сторінки зникли перед ним,
Картини лиш побачив:
Із рідних ватер сизий дим

І плем'я все козаچه.
Мов розцвіла своя земля:
Дніпро, чайки, гетьмани...
Така вже сила там була,
В книжках — мов чар євшану.
І розглядає день-у-день
Михасик ці картини:
Євшану запах, звук пісень
Своєї України.

ОСІННЮ

Як проходить Пресвітла Пречиста,
Шелестить позолочене листя.
І пряде, і пряде без упину
Срібний шовк, дорогу павутину.
Усміхається сонце осіннє,
Мерехтить поміж листям проміння,
І летить над стернею, над полем,
Павутиння ласкаве поволі.
Як проходить Пресвітла Пречиста,
Горобина їй сипле намиста...
Україною йде в кожную осінь
З веретеном Предобра і досі.

ДІТИ — ДІТЯМ

Щораз холодніше надворі,
Щораз затишніше в кімнаті,
В тумани ховаються зорі,
Зібрались пташки відлітати.
Щодень холодніше на світі,
Та цим я ніяк не журюся,
Не змерзну, хоч би і не в літі;
Про це вже подбає матуся!
Та дуже десь журяться діти,
Що в них батьки вбогі чи хворі,
Як віє безжалісний вітер,
Щораз холодніше надворі.
Таких є у світі багато,
Це ж наші брати-українці!
В газетах читав про них Тато,
Розказував братчик в домівці.
Тож гроші збираю завзято,

(Не ходжу вже навіть до кіна),
Щоби подарунки післати
За море, в далеку країну.

Небавом вже їх висилаю,
Гей, стануть же ними радіти!
І визнають: у кожному краї
Всі Неньки одної ми діти!
Тоді хай мете сніговій:
Назустріч їй вийдемо сміло!
Бо їх мій дарунок зігріє,
Мене ж мое: добреє діло!

МІЙ ВІРШ

Розкажу я щось цікаве
Вам, громадо:
Я сьогодні зустрічала
Листопада.
Я пристанула, вдивлялась
На хвилинку:
Мав він кріса, мав і шапку —
Мазепинку.
Усміхнувся він, бо знав,
Що я Ганнуся,
Що про нього в Рідній Школі
Пильно вчуся.
І усмішка впала в серце
Золотиста...
Чи то може лиш летіло
Жовте листя?..

ОСІНЬ ЙДЕ

Осінь йде у тумани сповита,
Журавлі понад полем летять,
І всміхається спомином літа
У пожовклих листках листопад.
На поляні багаття вже зранку,
І новацтво у крузі сидить.
Вийшли всі на свою прогулянку,
Слухать дивних казок — аж сюди...
Де тріщить так таємно багаття,

Мов говорить про наших Стрільців,
Що боролись за волю завзято,
Підняли рідний стяг понад Львів.
Тихо стелиться бабине літо,
Новаки ще тихіше сидять...
Вітер казку розказує дітям,
Тим, що створять новий Листопад.

ЗОЛОТІ ЛИСТКИ

У густій завії
Тихо золотії
Шелестять листки.
В ніжному промінні
Мерехтять осінні
Давнії казки.
В таємничу осінь
Ще снується й досі
Казка по полях,
Як до нас в віконце
Засвітило сонце,
Наш замаяв стяг.

І лунає слава: —
В нас була Держава!
Гомонить в піснях,
Як Сірільці-соколи
Довгожданій волі
Простелили шлях.
За морями нині,
А не в Україні,
Новаки малі,
Слухаємо радо,
Казку Листопада,
Рідної Землі.
І прийде хвилина —
Всі тоді полинем
До своїх ланів,
Щоб воскресла слава,
Рідная Держава,
Усміхнувся Львів.

КРІС

Як в заранні Листопада
Гнались бурі понад Львів,
Кріса взяв Василько радо
І без діла не сидів.
З ним пішов крізь стріли, крики,
І боровся скільки міг,
Хоч той кріс важкий, великий,
Аж збивав Василька з ніг.
Сам стріляв у битві грізній,
Боронився, скільки сил,
Хоч той кріс важкий, залізний,
А такий малий Василь.
Коли ж ніч прийшла осіння,
Вітер жовте листя ніс,
Впав Василько на каміння,
Біля нього вірний кріс.
Насувалася навала:
Сотні ворогів лихих!
На камінні щось лежало.
Глянув вітер... і затих.
Глянув вітер і полинув
І зі Львова в світ поніс:
Що така мала дитина,
А такий великий кріс!

ЛИСТОПADOBІ КАЗКИ

Гуляє вітер з листям,
Летять листки шовкові
І спогади колишні
Встають листопадові.
Коли в осінній ранок
На вільне, рідне місто
Тихесенько спадали
Листочки золотисті.
Коли в промінні ранку
Вставала давня слава,
З могили українська
Воскресла знов держава.
Коли бої лунали
Між мурами у Львові
І кров'ю записались

Казки листопадові.

Летять листки шовкові,

Шепоче вітер з листям,

Казки листопадові

Снуються золотисті.

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

Недавно князь в нас панував

У рідній Україні,

Де збіжжя золоте в жнива,

Шумлять потоки сині.

Чужих земель не воював,

Не мав і війська-сили,

А над серцями панував

І всі його любили.

Лунало грімко у всі дні

Його владиче слово

І терем здалеку виднів

При храмі там, у Львові.

Він звідтіля благословив

Старечою рукою,

Усіх, хто Правду полюбив,

За Правду йшов до бою.

І звідтіля щоразу він

Картав лихих тиранів,

І голосив, мов Божий дзвін

Про їх діла погані.

А людям він не відмовляв

Допомогти ніколи:

Моливсь, лічниці будував,

А дітям гарні школи.

А хто вже вмілий був маляр

Або співець великий,

Дістав напевно поміч-дар

Від доброго Владики.

І щоб могли всі новаки

Влітку табору ваги,

Він дарував, там, де Бескид,

Оселі у Карпатах.

Та вістка нам прийшла сумна:

— Владики вже немає!

Вже не всміхнеться пластунам.

А там і дзвін не грає,

І наших жалібних пісень

Владиці не почути,

Бо в Україні ніч і день

Панує ворог лютий.

Та хоч не прийме пластунів

І сік, як колись, Владика.

Горить у серці в нас на дні

Його любов велика.

НАШ ВЛАДИКА

Хоч я дівчинка маленька,

Братчики великі

Мені казку розказали

Про того Владику,

Що колись у Львові княжив

При Юрія храмі,

Всім дари давав багаті

Щедрими руками.

Всім спішив на допомогу,

Сам старенький, кволий...

В Нього очі добрі, наче

В Святого Миколи.

Може й він буде нам з неба

Ще святим зоріти,

І до нього молитися

Прийдуть усі діти!

Прийми Його між святими,

Наш Великий Боже,

А тоді Він Україні

Напевно допоможе!

ЗАЙЧИК

У лісі є полянка

Поміж густих дерев,

Росла там раз ялинка,

Маленький зайчик жив.

Він з білочками грався,

Сміявся до синиць,

В чагарнику ховався

Від лютих тих лисиць.

Аж ось настала осінь,

А згодом і зима;
Нема травички в лісі,
Городини нема.
Післала завірюха
Біленькі сніжинки,
А зайчик змерз у вуха,
Відморозив лапки.
Сніг промели ангели
На стежечці у гай,
Дзвіночки задзвонили,
Приїхав Миколай.
Шапчину, рукавиці
Він дав, ще й чобітки,
І зайчик знов сміється,
Що тепло вже в лапки!

* * *

"А я вчора сам молився
Й разу не забувся,
Аж Миколай з образочка
До мене всміхнувся!"
Хоч то сильна завірюха
В нічку вис, плаче,
Привезе щось Святий Старець
В серденька дитячі.
Привезе дарунки з неба
Дорогі, чудові,
Привезе в серця дитячі
Доброту янголів.
Їде, їде Миколай!
Білі, білі коні...
Слухає тихенько гай,
Як дзвіночки дзвонять.
Задзвонив дзвінок один,
Там і другий дзвонить:
— Тут живе послушний син!
— Там чемненька доня.
— Пильний учень тут живе!
— Третій так голосить.
— Друзям гой усе дає,
Хто про що попросить.
Слухає дзвіночків гай

В білій, білій шаті...

Знає, знає. Миколай,
Де б то гостювати:
Де нечемні діточки,
Там дзвінок не грає.
Не дари, а різочки
Чортик там лишає.

Мирослав Петрів

* * *

В небі метушня і рух,
Янголята працю мають:
Білий тріпають кожух
Для Святого Миколая.
Інші лагодять санки,
Навантажують в них дари,
Запрягають два шпаки,
Розсукають сиві хмари.
Сів вже в сани Миколай
В мітрі й теплих рукавицях:
— Гей, янголе, поганяй,
Щоб на землю не спізниться!
Сріблом сяє з неба путь,
Мигають зірки, мов іскри,
Коні вихром так женуть —
Ще бистріше шлеться вістка...
Кістка чемним діточкам,
Що ждуть гостя нетерпляче:
— Діти, радість лине вам!
Хто нечемний був, хай плаче!

Ярослав Вільшенко

В НАВЕЧЕР'Я СВЯТОГО МИКОЛАЯ

— Добра ніч, Матусю мила!
Повна ніч таємних снів...
В небі зорі засвітили,
Білий сніг поля замів,
Відчинило браму Раю
Двоє білих янголят,

Саночки там виїжджають,
Вниз хмарками бистро мчать.
Сани куті в дивні взори,
Золоті при них дзвінки...
Дзвонить небо, дзвонять зорі
І під снігом ялинки.
Їдять звірі із долоні і рук
Господнього Старий,
Сосни хиляться в поклони.
Жваво б'ють дітей серця:
— Там дари такі багаті!
— Чуєш? Дзвонить близько десь...
Ти подумай: як вітати
Гостя із самих небес?!

ПОЯСНЕННЯ

З НОВИМ РОКОМ

У нас в Україні сіють багато збіжжя, щоб мати з нього хліб. Коли була гарна погода і збіжжя добре виросло, кажуть, що "був добрий рік". Тому на Новий Рік діти набирають зерна збіжжя в рукавицю та йдуть до рідні чи знайомих. Там розсівають це зерно по долівці та виголошують побажання. Це дуже гарний та давній наш звичай.

РІЗДВО

Різдво святкуємо на згадку про Народження Ісуса Христа. Здавна обносили в нас школярі-бурсаки по всіх хатах маленьку хатку-вертеп. У вертепі були ляльки, що зображували Святу Родину та всіх людей і звірят, які були біля Малого Ісуса. Часто ці ляльки можна було порушати, а бурсаки говорили за них, і так влаштовували представлення. Мали теж часто зі собою гарно вироблену й розмальовану зізду — на пам'ятку вишлеемської зірки. Ходячи з вертепом та зіздою співали в кожній хаті різдвяні пісні-коляди.

Але в давнину, ще поки Україна прийняла Христову віру, в зимовий час святкували "коляду" — свято предків. Тоді вносили в хату "дідуха" — сніп пшениці і вірили, що він представляє предків "дідів". Їли теж кутю-страву, що її звичайно подавали на поминках по померлих. Ці звичаї залишилися в нас і до сьогодні.

ДІДУСЬ І РОМЧИК — СІЧНЕВИЙ ВІТЕР — НАМ СЕСТРИЧКА РОЗКАЗАЛА — МАЙДАН СОФІЇ

Київ — це столиця України. Тисяча років тому, як у Києві український князь Ярослав Мудрий збудував велику й прегарну церкву Святої Софії — Мудрости Божої.

Дня 22 січня 1918 року проголосила Центральна Рада, що Україна зриває зв'язки з московською державою і стає Самостійною Українською Народною Республікою. Це проголошення було поміщене в Четвертому Універсалі і відчитане на майдані перед церквою Святої Софії.

За рік, 22 січня 1919 року на цьому ж майдані проголосили, що до Української

Народної Республіки належатиме теж Галичина, Буковина і Карпатська Україна: що всі землі України будуть вільні та будуть творити разом одну Українську Державу.

Тому день 22 січня — подвійне свято і про нього пам'ятають всі українці в цілому світі. Пам'ятають теж і в Україні, хоч там нові вороги — московські большевики не дозволяють про це голосно говорити.

МОЛИТВА

Коли москалі довідалися, що 22 січня 1918 року українці проголосили свою Державу, післали свої війська, щоб знов узяти Україну в неволю. Тому, що молода Держава ще не мала досить свого війська, обороняло її триста хлопців, учнів середніх та високих шкіл з Києва. Біля залізничної станції Крути вони боролися завзято три дні, і три дні не пускали ворога у столицю — Київ. Це було дуже важне, бо за той час держави Європи вже признали, що Україна самостійна Держава.

ОЛЬЗІ БАСАРАБОВІЙ

Ольга Басарабова жила після першої світової війни в Галичині. Галичина була тоді під владою ворогів-поляків. Війна закінчилася і українці не мали війська, що могло б боротися за нашу волю. Тому постала таємна Українська Військова Організація, що робила багато добра українцям, а ворогам завдавала великої шкоди. Ольга Басарабова співпрацювала з цією Організацією. Вороги зловили її та хотіли муками примусити, щоб зрадила своїх товаришів. Однак Ольга Басарабова не зрадила нікого.

На її могилу приходили щорічно українські діти, складали квіти та молилися за неї.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Леся Українка — так підписувалася під своїми творами Лариса К о с а ч — К в і т к а; то була велика українська поетка. Виростала вона в селі Колодяжному на Волині. Дуже любила дітей і радо розказувала їм казки. Все те, про що розказувала їм, списала опісля у своїх творах.

ЯК СОНЕЧКО ВСТАВАЛО

Ліжник — накривало з м'якої вовни, ткане в різнобарвні взори.

К о б і л к а — плоский кошик з lika або соломи.

Ж у п а н — верхній одяг, ніби блузка чи плащ.

НАРОДНИЙ ОДЯГ

Плахта — дуже дрібно й гарно тканий кусок матерії, що його припоясують замість спідниці у народному одязі в Східній Україні.

Намисто — коралі. В Україні найрадше вдягають до народного одязу червоні, морські коралі.

Разок — одна нитка насильна коралями.

Пополу — поміж квітами чи городиною виростає завжди і бурян. Його треба час до часу виривати-полоти.

ПОРТРЕТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Тарас Шевченко — найбільший український поет. Він народився дня 9 березня 1814 року, а помер дня 10 березня 1861 року. Тому, що і його уродини і роковини смерти припадають у цьому самому місяці, цілий березень присвячений його пам'яті. Тарас

Шевченко написав найкращу українську книжку "Кобзар". Кобзарі — то були співці, що ходили з села в село та співали пісні, граючи на кобзі, або бандурі. Найкращий вірш Тараса Шевченка — то "Заповіт", що його повинна знати кожна українська дитина. Тарас Шевченко не тільки писав, але й малював гарні картини. Тому, що Тарас Шевченко найбільше любив Україну та вчив нас, як її любити, тому що терпів за Україну знущання ворогів, але не переставав писати, ми всі любимо його й називаємо "Батьком Тарасом".

ЮРЧИК

Прізвище Юрчика — Шухевич. Його батько, генерал Роман Шухевич, що його звали Тарасом Чупринкою, створив був Українську Повстанську Армію, що довгі роки боролася проти большевиків.

ПИСАНКА

Писанки пишуть в Україні вже від дуже давніх часів. Приготовляють їх якнайбільше на Великдень, щоб посвятити та обмінюватися ними із рідними чи друзями. Є також різні гри, що в них випробовують витривалість писанок.

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Карпати — гори на південному заході України.

Підляшшя — найдалше на північному заході положена українська земля.

Волинь — західньо-українська земля.

Поділля — частина України між середнім Дністром та Волинню, славна з дуже урожайної землі.

Полтава — місто у Східній Україні, що біля нього боровся колись гетьман Іван Мазепа проти москалів.

Кубань — Кубанщина, земля на сході України над рікою Кубанню, біля Чорного моря. В давнину, у княжі часи звали її Тьмуторокань. На Кубані живуть і досі нащадки запорозьких козаків.

Море — Чорне море, українське море.

Софія — церква-храм Святої Софії в Києві.

МОЛИТВА МАРКІЯНА

Отець Маркіян Шашкевич народився 1811 і помер 1843 року. В його часи освічені українці в Галичині почали забувати нашу мову та говорити чужою.

Маркіян Шашкевич писав та проповідував по-українськи, збирав народні українські пісні та навчав, що кожний нарід повинен вживати своєї мови й плекати її. Він і започаткував розвиток української мови й культури в Галичині, західній області України.

У Львові він вчився на священика й жив у Духовній Семінарії, де була церква Святого Духа. Часто ходив читати книжки до близької книгозбірні Оссолінею.

ЗАШУМІЛИ ВОДИ

У квітні згадуємо, як то кораблі па Чорному морі підняли українські прапори та стали на службу Українській Державі. Було це дня 29 квітня 1918 року.

ІДЕ ВЕСНА

Піжмурки — дитяча гра: одна дитина із зав'язаними очима ловить інших.

"Киці" — пупляшки на деревах, що з них опісля розвинуться листки.

ВЕСНЯНЕ СВЯТО

Дятел — птиця, що живиться комашками. Видобуває їх з-під кори дерев. Тому мусить її розломити спершу своїм міцним дзьобом. В лісі чути здалека, як дятел стукає.

Скатерть — настільник, сервета на стіл.

Запаска — фартушок.

Казанок — металевий горщик.

Пелюстки — барвисті листочки, що з них складена квітка.

Дзвінки — назва квіток, що справді подібні до дзвінків.

СВЯТИЙ ЮРІЙ

Святий Юрій — то був римський вояк, що віддав своє життя за Христову віру. Запорозькі козаки, а також і сьогоднішні пластуни вибрали собі його своїм опікуном-патроном. Його свято святкуємо дня 6 трав— ня, і в той час звичайно пластуни палять першу весняну ватру. Є також переказ, ніби Святий Юрій вбив лихого змія, якого ніхто інший не зміг перемогти.

У ТРАВНІ

У давніх українських побожних переказах, говориться часто, ніби Божа Мати, коли ще жила на землі, одягалася так, як і кожна українська жінка; отже носила на голові хустку-перемітку. Виконувала теж всі ті праці, що й кожна українська жінка. А в давнину жінки самі сіяли і зривали льон чи коноплі, самі пряли нитки, намотавши прядиво на кужіль, опісля і ткали полотно. Клубок ниток, що ним перетикали основу, був схований у маленькій коробці — "човнику".

Покров — то широка вишивана лента. На образах часто малюють Божу Матір, як Вона хоронить людей цим покровом від зла.

У СВЯТО МАТЕРІ

Друга неділя травня — то в цілому світі День Матері. Тоді діти дякують своїм Мамам за любов та працю, приносять їм квіти й дарунки та виручають у домашній праці.

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Зелені Свята — п'ятдесятний день після Великодня, то пам'ятка Зіслання Святого Духа на Апостолів, велике церковне свято. У цей день, за давнім українським звичаєм, прикрашуємо зеленню хати та церкву. Також є гарний звичай поминок, на яких моляться за всіх, хто згинув в бою за волю України.

ТРИ КАРТИНИ

Тут говориться про Симона Петлюру, Євгена Коновальця та Романа Шухевича, що його звали Тарасом Чупринкою. Всі три були славні українські полководці, боролися проти ворогів, щоб здобути воліє Україні. Тому, що вороги боялися їх дуже, а не змогли знищити їх у чесному бою, повбивали їх скрито, із засідки: Симона Петлюру в Парижі 1926 року, Євгена Коновальця в Роттердамі 1938 року, а Романа Шухевича в Білогірщі біля Львова в 1950 році. Всіх їх трьох згадуємо в місяці травні, при пагоді Зелених Свят.

О с л а в а — річка на Лемківщині, у Західній Україні.

Дін — велика ріка на сході України.

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

Княгиня Ольга, дружина князя Ігоря, бабуня великого князя Володимира, що охрестив Україну; вона перша із київських князів прийняла християнство. Тоді в Києві було вже багато християн і навіть була церква Святого Іллі. Але більшість людей на Русі-Україні були ще погани, а їх священики-жерці складали жертви божкам, особливо ж найгрізнішому, богові грому Перунові.

ЖНИВА

В Україні росте багато збіжжя, бо земля чорна й добра. Кожне стебло збіжжя має на верху колосок, а в колоску зерно. Зерно мелють в млині на муку та печуть з неї хліб. Збіжжя доспіває в середині літа і тоді настає час жнив. Давніше збіжжя жали серпами. Вижате збіжжя в'язали перевеслами у снопи та складали в копи, щоб просохло. Тому, що жнива то час найважчої роботи в році, після їх закінчення справляли "обжинки"; дівчата плели вінок з колосся для вибраної найкращої "княгині", співали та бавилися.

ДИВНА МАНДРІВКА

Ескімоси — монгольський нарід, що живе далеко на півночі, де вічні сніги.

Верблюд — великий звір з одним або двома горбами на плечах, що на ньому їздять через пустиню.

Характерник — так називають у старих переказах відважного козака, що знав якісь чари, щоб ворожі стріли й кулі оминали його.

Г р а н і т — дуже твердий та тривкий камінь.

Дробенята — очайдушки, карлики.

ЄВШАН-ЗІЛЛЯ

Євшан — або полин, зілля, що росло у степах України. Давні літописці записали, ніби євшан має такий чарівний запах, що хто його понюхає, пригадає собі свою батьківщину, хоч би її зовсім вже забув.

ОСІННЮ

Осіню дозрівають червоні ягідки горобини. З піль позбирали вже все збіжжя, осталася тільки колюча стерня. Тоді теж малесенькі павучки снують тонку і блискучу павутину, таку легеньку, що вона літає у повітрі.

А що місяць жовтень призначений на почитання Божої Матері, то люди склали переказ, ніби то Вона ходить невидна стернями і пряде це павутиння. Так, як колись пряли нитки, навиваючи їх на особливо виточений патик-веретено. Кажуть, що з цих ниток Мати Божа шие опісля сорочки бідним дітям.

МІЙ ВІРШ — ОСІНЬ ЙДЕ — ЗОЛОТІ ЛИСТКИ — КРІС

Дня 1-го листопада 1918 року українці перебрали владу у Львові, що досі належав до Австрії. Сталося то ніччю, так, що ніхто й не знав, аж ранком всі побачили наш синьо-жовтий прапор на вежі міської ратуші. Так було в усіх містах Галичини.

Та того ж дня поляки почали боротьбу проти українців. Найбільше вславилися у боях проти поляків Українські Січові Стрільці. Вони носили шапки-мазепинки, такі, як

колись носили козаки славного гетьмана Івана Мазепи. Часто помагали Стрільцям і малі українські діти, яким не раз легше було непомітно для ворога прокрадатися, куди треба було.

Всі українці згадують ці події кожного року в листопаді. Про них склали багато оповідань та пісень.

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ НАШ ВЛАДИКА

Митрополит Андрей Шептицький був Головою Української Католицької Церкви у Львові від 1900 року аж до своєї смерті 1944 року. Всі українці любили його, а навіть вороги мусіли шанувати. За його великі добрі діла Церква тепер проводить заходи, щоб проголосити його святим.